

Lausuntopyyntö SM047:00/2015
Sisäministeriölle 16.6.2017
lausuntopalvelu.fi

Siviilitiedustelua koskeva lainsäädäntö

Medialiitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa ehdotuksesta siviilitiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi ja toteaa näkemyksensä seuraavaa:

1. Sananvapauden näkökulmasta on olennaista, etteivät uudet tiedusteluvaltuudet vaaranna tiedotusvälineiden lähdesuojan nykyistä tasoa. Lähdesuojaan sisältyy paitsi tiedotusvälineen edustajan oikeus kieltäytyä paljastamasta tietolähdettään, myös viranomaisen kieltö kiertää lähdesuojaa kohdistamalla tutkinta- tai tiedustelutoimenpiteitä tiedotusvälineen hallussa olevaan tai sille toimitettuun aineistoon.
2. Siviilitiedustelulainsäädäntöä koskevassa ehdotuksessa lähdesuoja on huomioitu yhtäältä lähdesuojan alaista materiaalia koskevien jäljentämis-, kuuntelu-, katselu- ja tiedustelukielloin (poliisilain 27 ja 40 § sekä siviilitiedustelulain 12 §) ja toisaalta tietojen hävittämisvelvollisuuden (poliisilain 33 § ja siviilitiedustelulain 15 §) kautta. Ratkaisua voidaan pitää varsin onnistuneena, sillä tiedustelua ei käytännössä voida toteuttaa siten, etteikö lähdesuojan alaista materiaalia voisi päätyä viranomaisten haltuun silloinkin, kun tiedustelutoimintaa ei siihen erityisesti kohdenneta. Vastaavan kaltainen sääntelyratkaisu sisältyy myös puolustusministeriön ehdotukseen sotilastiedustelulainsäädännöksi.
3. Lähdesuoja poikkeaa muista oikeudenkäymiskaaren todistusrajoituksista siinä, että kyse ei ole vaitiolovelvollisuudesta vaan henkilön oikeudesta niin harkitessaan olla todistamatta tietolähteestä. Toisin kuin muut oikeudenkäymiskaaren viittaavat koskevat kirjaukset, poliisilain 40 § on tältä osin vielä kirjattu luonnokseen virheellisesti: *Ei saisi todistaa* tulee korvata ilmauksella *on oikeus tai velvollisuus olla todistamatta*, jotta viittaus on yhteensopiva myös oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 10 §:n kanssa.
4. On tärkeää myös Suomen ihmissopimusvelvoitteiden kannalta, etteivät tiedusteluvaltuudet luo väylää lähdesuojan kiertämiseen. Liitto arvioi, että ehdotettu sääntelymalli täyttää edellä mainitulla tavalla korjattuna myös nämä velvoitteet.

Lausuntopyyntö OM 15/41/2016
Oikeusministeriölle 22.6.2017
lausuntopalvelu.fi

Tiedustelutoiminnan valvonta

Medialiitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa tiedustelutoiminnan valvontaa koskevasta mietinnöstä ja toteaa näkemyksensä seuraavaa:

1. Sananvapauden näkökulmasta on olennaista, etteivät uudet tiedusteluvaltuudet vaaranna tiedotusvälineiden lähdesuojan nykyistä tasoa. Lähdesuojaan sisältyy paitsi tiedotusvälineen edustajan oikeus kieltäytyä paljastamasta tietolähdettään, myös viranomaisen kieltä kiittää lähdesuojaa aktiivisin tutkinta- tai tiedustelutoimenpitein. Tiedustelutoiminnan asianmukaisella valvonnalla on tärkeä rooli myös lähdesuojan takeena.
2. Mietinnössä ehdotettu kaksiportainen valvontarakente, joka koostuu erillisestä riippumattomasta ja itsenäinen laillisuusvalvojasta sekä parlamentaarista valvonnasta, on omiaan turvaamaan uskottavat oikeusturvatakeet tiedustelun kohteille.
3. Vaikka useimmat tiedustelutoimintaa käsittelevät ratkaisut Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa liittyvät ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaan, kuten mietinnössä on todettu, on syytä huomata, että myös sopimuksen 10 artikla asettaa ehtoja tiedustelutoiminnalle ja kohteen tiedustelutoiminnan perus- ja ihmisoikeusvalvonnalle tiedotusvälineiden lähdesuojan tapauksessa.
4. On tärkeää, että tiedusteluvaltuutetulla on ehdotetun 21 §:n perusteluissa mainitulla tavalla mahdollisuus käsitellä myös nimettömiä ilmiantoja, vaikka niitä ei muodollisesti luokiteltaisikaan kanteluiksi. Tämä palvelee osaltaan järjestelmän avoimuutta ja luotettavuutta lähdesuojan kanssa analogisella tavalla.

Lausuntopyyntö 801/40.02.00/2015
Puolustusministeriölle 22.6.2017
lausuntopalvelu.fi

Sotilastiedustelua koskeva lainsäädäntö

Medialiitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa ehdotuksesta sotilastiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi ja toteaa näkemyksensä seuraavaa:

1. Sananvapauden näkökulmasta on olennaista, etteivät uudet tiedusteluvaltuudet vaaranna tiedotusvälineiden lähdesuojan nykyistä tasoa. Lähdesuojaan sisältyy paitsi tiedotusvälineen edustajan oikeus kieltäytyä paljastamasta tietolähdettään, myös viranomaisen kieltä kiertää lähdesuojaa kohdistamalla tutkinta- tai tiedustelutoimenpiteitä tiedotusvälineen hallussa olevaan tai sille toimitettuun aineistoon.
2. Sotilastiedustelulakia koskevassa ehdotuksessa lähdesuoja on huomioitu jäljentämiskiellon (54 §) ja hävittämisvelvollisuuden (74 §) yhdistelmänä. Ratkaisua voidaan pitää varsin onnistuneena, sillä tiedustelua ei käytännössä voida toteuttaa siten, etteikö lähdesuojan alaista materiaalia voisi päätyä viranomaisten haltuun silloinkin, kun tiedustelutoimintaa ei siihen erityisesti kohdenneta. Vastaavan kaltainen sääntelyratkaisu sisältyy myös sisäministeriön ehdotukseen siviilitiedustelulainsäädännöksi.
3. Lähdesuoja poikkeaa muista oikeudenkäymiskaaren todistusrajoituksista siinä, että kyse ei ole vaihtelovelvollisuudesta vaan henkilön oikeudesta niin harkitessaan olla todistamatta tietolähteestä. Toisin kuin muut oikeudenkäymiskaareen viittaavat koskevat kirjaukset, ehdotetun sotilastiedustelulain 127 § on tältä osin vielä kirjattu luonnokseen virheellisesti: *Ei saisi todistaa tulee korvata ilmauksella on oikeus tai velvollisuus olla todistamatta*, jotta viittaus on yhteensopiva myös oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 10 §:n kanssa.
4. On tärkeää myös Suomen ihmissopimusvelvoitteiden kannalta, etteivät tiedusteluvaltuudet luo väylää lähdesuojan kiertämiseen. Liitto arvioi, että ehdotettu sääntelymalli täyttää edellä mainitulla tavalla korjattuna myös nämä velvoitteet.

Medialiitto ry

Jukka Holmberg
toimitusjohtaja

Mikko Hoikka
toimialajohtaja

Medialiitto (ennen Viestinnän Keskusliitto) on media-alan ja graafisen teollisuuden yritysten edunvalvontajärjestö. Jäsenyrityksemme edistävät sananvapautta, kotimaista kulttuuria ja demokratiaa tuottamalla suomalaisille laadukkaita mediatuotteita ja -palveluja. Jäsenjärjestömme ovat Aikakausmedia, Graafinen Teollisuus, Sanomalehtien Liitto ja Suomen Kustannusyhdistys. Yhdessä edustamme lähes 700:ää yritystä, jotka työllistävät noin 20 000 henkilöä ja tuottavat 4,3 miljardin euron liikevaihdon.